

Отъ първата голѣма група: сгради служащи за живѣне, абсолютното болшинство сж обикновенитѣ кжщи. Преди почването на войнитѣ тѣхния брой е възлизалъ, кржгло взето, на около половинъ милионъ, следъ войнитѣ това число се е увеличило до 700 хиляди. На второ мѣсто въ разглежданата група дохождатъ хотелитѣ и ханицата. Презъ цѣлото първо десетилѣтие на текущия вѣкъ тѣ сж били около 1250. Следъ войнитѣ, и при дветѣ преброявания — на 1920 и 1926 год. — въ градоветѣ се констатираше около 1.050 хотели и ханица, а въ селата числата сж доста различни: при преброяването на 31. XII. 1920 сж констатирани около 800 такива, а при последното преброяване — около 1,000. Абсолютния брой на казармитѣ, преди и следъ войнитѣ, е съществено различенъ. Противоположно на всички други сгради, казармитѣ следъ войнитѣ сж три пжти по-малко, отколкото сж били преди войнитѣ. Това се лесно обяснява: като последица отъ световната война България бѣ лишена отъ редовна наборна армия; вмѣсто такава се създаде доброволческата система съ ограниченъ брой войници. При това положение много отъ сжществующитѣ преди 1912 год. казарми следъ свършването на войнитѣ се използватъ за други цели. Другитѣ сгради, предназначени за живѣне, като болници, приюти, сиротопиталища и старопиталища, затвори и други, макаръ че по абсолютенъ брой съставляватъ нищожна частъ отъ групата, въ която влизатъ, все пакъ иматъ сжществено значение, като характеристика на социалния битъ на нашата страна. Така, напр., отъ констатацията, направена при последното преброяване, че въ България на близо петъ и половина милиона жители се падатъ само 308 болници, ще рече на 18,000 жители по една болница, може вече да се сжди отчасти за грижитѣ, които се полагатъ за запазване здравето на населението. Въ подобенъ смисълъ могатъ да се използватъ даннитѣ за броя на сиротопиталищата и старопиталищата, които на 1905 г. сж били 17, а на 1926 г. — 50.

Втората голѣма група: сгради предназначени за живѣне и за други цели, макаръ и да е по размѣръ почти двойно по-малка отъ първата група, по съдържание е значително по-богата. Сама по себе си тая група е една важна характерна особеностъ на нашия социаленъ битъ. Отъ нея се вижда, че сгради предназначени и приспособени за културни или стопански цели се използватъ сжщевременно и за живѣне на хора. Наистина, статистиката не дава сведения за броя на хората, които живѣятъ въ тия сгради, но като се вземе предъ видъ, че броятъ на тия сгради е близо наполовина отъ броя на сградитѣ, предназначени само за живѣне, може да се допустне, че една значителна частъ отъ населението на България, напр. $\frac{1}{6}$ до $\frac{1}{8}$, живѣе заедно съ добитѣка, въ крѣчми и дюкяни, държавни учреждения и пр. Най-много отъ сградитѣ, предназначени едновременно за живѣне и за други цели сж яхъритѣ. Това е било така

преди войнитѣ, въ сила е и сега. Повече отъ половината на сградитѣ отъ втората голѣма група сж яхѣри, яхѣри и хамбари, яхѣри и плѣвни. Значителенъ е и броятъ на дюкянитѣ и крѣчмитѣ, както и хамбаритѣ, въ които живѣятъ хора.

Третата голѣма група се състои отъ сгради, които не се използватъ за жилища. Отъ всичкитѣ видове, изброени въ тая група, най-голѣмъ е броятъ на плѣвнитѣ, сетне на яхѣритѣ, следъ които се редуватъ хамбаритѣ, яхѣри и плѣвни, дюкяни и крѣчми, хамбари и яхѣри, воденици и тепавици и пр.

Още по-нагледно промѣнитѣ въ използването на сградитѣ презъ различнитѣ периоди отъ време може да се види отъ числата вписани въ таблица № 7 на стр. 398.

Първата констатация, която трѣбва да се направи, възъ основа на тия числа, е, че абсолютниятъ брой, съ който сж нарастнали всички сгради презъ интервала 1920 до 1926 г., е много по-голѣмъ отъ съответния такъвъ, съ който сж нарастнали презъ цѣлото десетилѣтие 1900 до 1910 год. Веднага, обаче, по тая констатация е нужно да се направятъ следнитѣ две бележки: 1-о — въпроснитѣ числа сж несравняеми, защото се отнасятъ за различни територии на Царството, и 2-о — нарастването презъ интервала 1920 до 1926 год. е ненормално; то се дължи въ по-голѣмата си частъ на обстоятелството, че презъ време на войнитѣ отъ 1912 до 1918 г. строенето на сгради бѣ почти преустановено и открититѣ презъ това време нужди трѣбваше да се задоволятъ следъ свършването на войнитѣ.

Нарастването на всички сгради презъ означенитѣ две петилѣтия преди войнитѣ е вървѣло доста равномерно и нормално. Презъ първитѣ петъ години, отъ 1900 до 1905 год., то е възлизало на 24,117 сгради, а за второто петилѣтие на 23,867. За отдѣлнитѣ голѣми групи, а именно: а) сгради служащи за живѣне, б) за живѣне и други цели и в) само за други цели, констатираната правилностъ не е въ сила. Презъ периода 1900 до 1905 год. сградитѣ отъ първата група сж нарастнали съ 37,977, а за следващия периодъ — 1905 до 1910 г. — сж намалѣли съ 40,424. При втората група е въ сила обратното явление: за петилѣтието 1900—1905 увеличението е само 2,640, а за 1905—1910 год. 85,433. Третата група е намалѣла презъ първия периодъ съ 12,041, а презъ втория — съ 21,142. Всичко това може да се обясни, както се спомена по-горе, само съ допушането, че при преброяването, извършено на 31. XII. 1910 год., една частъ отъ сградитѣ, които при председствувашето преброяване сж броени като сгради служащи само за живѣне и само за други цели, на 1910 г. сж броени като такива служащи едновременно за живѣне и за други цели. За периода 1920—1926 год. нарастването и на тритѣ категории сгради е било напълно нормално. Каза се, че първата и третата групи сж почти еднакви по голѣмина и всѣка една